فرشچیان، موزه

نویسنده (ها) :

شیده لالمی

آخرین بروز رسانی :جمعه ٦ تیر ۱۳۹۹ تاریخچه مقاله

فرشچیان، موزه \ mūze-ye farščiyān \، موزه‌ای دربردارندهٔ آثار محمود فرشچیان، واقع در کاخ بیرونی رضا شاه، از مجموعهٔ کاخ ـ موزه‌های سعدآباد.

براساس مستندات سازمان میراث فرهنگی، کاخ بیرونی رضا شاه یکی از قدیمی‌ترین ساختمانهای موجود در مجموعهٔ سعدآباد است. این بنای خشتی ۶۰۰ مـ۲ وسعت دارد و شامل یک طبقه و یک زیرزمین است. عمارت این کاخ ویژگیهای معماری دوران قاجار را دارا ست.

این ساختمان در زمان پهلوی اول مدتی دفتر کار رضا شاه، و مدتی هم محل اقامت ملکه عصمت دولتشاهی، همسر چهارم رضا شاه، بود. در زمان سلطنت محمدرضا شاه، این ساختمان به محل سکونت سرآشپز مخصوص او تبدیل شد. در همین دوره تصمیم به تخریب بخش اندرونی ساختمان، و احداث کاخ دیگری به جای آن گرفته شد، اما این تصمیم اجرا نشد . پس از انقلاب اسلامی از این عمارت به‌عنوان انباری برای نگهداری برخی از اموال موزه‌ها و دیگر تجهیزات سعدآباد استفاده می‌کردند تا اینکه در دههٔ ۱۳۷۰ ش، پس از اجرای یک دوره مرمت و ایجاد تغییراتی در فضای داخلی، به موزه‌ای برای نمایش آثار محمود فرشچیان، مینیاتوریست مشهور ایرانی تبدیل شد. این موزه در ۲۶ مهر ۱۳۸۰، به نام این هنرمند با ۵ سالن مشتمل بر ۷۰ اثر اهدایی از مجموعهٔ آثار او به سازمان میراث فرهنگی، گشایش یافت. در مقابل این موزه تندیسی از محمود فرشچیان نصب شده است (آقایی، ۵۱؛ «تهران‌گردی ... »، بشد ؛ تحقیقات ...)

موزهٔ فرشچیان از تابستان ۱۳۸۲ ش تا زمستان سال بعد، به‌منظور مجهزشدن به سیستمهای نورپردازی، ارتقای سیستمهای امنیتی و حفاظتی، و اجرای یک دوره مرمت برای دفع رطوبت از این بنای تاریخی تعطیل شد. در جریان عملیات مرمت

و احیا، با تخریب یکی از دیوارهای خشتی، نقشهٔ مادر و اولیهٔ این عمارت قاجاری بدون الحاقات کشف شد. این نقشه اکنون در مرکز اسناد سعدآباد نگهداری می‌شود («موزه ... »، ۱؛ تحقیقات).

از مهم‌ترین حوادث مرتبط با موزهٔ فرشچیان باید به مفقودشدن شماری آثار هنری از این موزه در بهار ۱۳۸۴ ش اشاره کرد. چند ماه پس از مرمت و بازگشایی مجدد موزهٔ فرشچیان، تابلوی «گرفتار» که در یکی از گالریهای موزه به نمایش درآمده بود، و نیز دو اثر طراحی از انبار موزه به سرقت رفت. اگرچه سارق این آثار هنری، یکی از خدمهٔ موزه شناخته شد، و صبح روز بعد از این حادثه او را دستگیر کردند، اما وی ادعا کرد که آثار مسروقه را نابود کرده است و از محل آنها اطلاعی ندارد.

فرمانده یگان پاسداران میراث فرهنگی در ۱۳۸۵ ش اعلام کرد که آثار مسروقهٔ موزهٔ فرشچیان پیدا شده است؛ اما این خبر در روزهای بعد تکذیب شد. پروندهٔ تابلوهای مسروقهٔ این موزه همچنان بدون نتیجهٔ مشخصی مفتوح مانده است. پس از سرقت این آثار از موزهٔ سعدآباد، فرشچیان به نشانهٔ اعتراض به عدم پیگیری مسئولان برای پیداکردن آثارش، از اهدای آثار جدید به این مجموعه خودداری کرده است (محمودزاده، ۱۳؛ «فرمانده ... »، ۱۵؛ «خبر ... »، بشد ؛ »انصراف ... »، بشد).

مآخذ

آقایی، مهتاب، «موزهٔ فرشچیان، کاخ بیرونی رضاخان»، *کارنامهٔ سال ۱۳۸۱ سعدآباد، تهران*، ۱۳۸۲ ش؛ «انصراف فرشچیان از اهدای آثار جدید به موزه»، زمانه (مل) ؛ تحقیقات میدانی مؤلف؛ «تهران‌گردی را با سعدآباد شروع کنید»، *راهنمای کاخ ـ موزه‌های سعدآباد*، روابط عمومی فرهنگی ـ تاریخی سعدآباد، تهران، ۱۳۸۸ ش؛ «خبر پیداشدن آثار فرشچیان تکذیب شد»، *خبرگزاری فارس*، ۱ / ۶ / ۱۳۸۵ ش، شم ۸٬۵۰۶٬۰۱۰٬۳۳۴؛ «فرمانده یگان پاسداران میراث فرهنگی کشور: تابلوهای مسروقهٔ استاد فرشچیان از موزهٔ سعدآباد کشف شد»، *کیهان*، ۲۶ / ۵ / ۱۳۸۵ ش، شم ۱۸٬۵۹۴؛ محمودزاده، چنگیز، «سرنوشت مبهم آثار به‌سرقت‌رفتهٔ استاد فرشچیان»، ایران، ۲۵ / ۱ / ۱۳۸۵ ش، شم ۴۴۲، ۳؛ «موزهٔ فرشچیان اسفندماه بازگشایی می‌شود»، *خبرگزاری میراث فرهنگی*، ۳ / ۱۲ / ۱۳۸۳ ش؛ نیز:

Zamaaneh, www.zamaaneh.com / morenews / ۱۰ / ۲۰۰۶ / post_۱۸۶.html

شیده لالمی